

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱՍՏԱՍՆՕՐԵԱՅ

Եւ հրապարակել տննական 10-ի, 20-ի և 30-ի թիւները:
 Կարգադրութեան տեղերն են՝
 1. Պօլիս. Սէն Նոր Խանի Լեւոյ Դուռնի Սեղանի
 Գործակալութեան գրասենեակը Բիւ. 2
 2. Պօլիս. Հայտնիք (Սէն. Գրասենեակը):
 Տրամադր. Պ. 10. Լեւոյն:

Տարեկան գինն է 20 Կիւնի:
 4. Եղածեայ " 12 "
 Սէն Բիւի " 5 Դուռն:
 Որ Բիւի-ն աւելի երկայն սարգազիւն:
 Դուռն երկուսէ՝ Լեւոյն ծախսը
 առնուի Լեւոյն է:

Ճանաչողուն զի անգամ համար քաղին 100 Դր
 " Երկու " 50 "
 " Երկու " 60 "
 Սէն, պատկերաւոր է խոսք գիրքով եղած
 ծանոցութեան որով ստիպուի ինն:

ՀԱՅՏԵՄԲԵՐ 10

Ձ. ՏԱՐԻ 1862

ԹԻԻ 174

Ուրախաւոր լըւի և օրինաւոր խնդիր ճշ:

Թերիայէն ազգասիրութեամբը ծանօթ
 անձ մը հետեւեալը գրած է մեզ:

Սեփարդայ Տնօրէն.

Ընդունա խուլ չէիք Կիրիկիոյ վիճակին ա.
 մենէն երեւելի քաղաքներէն Մանսի ազգայ.
 նոց ցաւայն կացութեանը գէտ, որ այս լու.
 առարեալ դարուս մէջ ոչ թէ միայն յետա.
 խաղաց վիճակի մը մէջ կը գրաւէին, այլ զա.
 նաղան կուտակեցութեանց ալ ենթակայ ըլլա.
 լով որ օրի ազգին արեւ մարեւոյ ալ կ'աշխա.
 տէին: Ըյսօր բերկրութեամբ սրտի կը գրեն
 մեզ Մանսիայէն թէ Կ. Պօլսոյ բարեխնամ
 Խառն ժողովը գթալով վրանին տնօրինել է
 Վարձապետեան սակաւագիւտ շնորհազարդ
 Ներսէս վարդապետը հոն զրկել որ ամայս
 17-ին հոն կայաւոր եղեր. ահա հիմա վաստ
 էիք առանց տարակուսելով ըսելու որ Կ. Պօլ.
 սոյ պատկառելի վարչութիւնը հօգ պիտի
 տանի Տաճկաստանաբնակ ազգայնոց ցաւայն
 կացութեանը սոցիալանի գնելու. վասն զի ինչ
 պէտ որ մեր մէկ քանի անգոր խորհրդածու.
 թեանց մէջ ձայներնին հասածին չափ ըսեր
 էինք թէ դաւառական ազգայնիք վերջիշեալ
 դիւցազնի նման այցելեաց կը կարօտին, ու
 բեմն մենք իբրեւ անհատ մը սիրելի ազգէս.
 երախտագիտական սրտիւ շնորհակալութիւն
 նիս նուիրելով համարձակութիւն կը խնդրենք
 պատկառելի Վարչութեան ըսելու թէ Թող
 հաճին շնորհազարդ այցելուին գրելու իւր
 ազգասիրական գութով և բարեսէր հանձա.

րովը Մանսի ազգայնի գործերը կարգի
 դնելու: Մանսի նոր Հաս-բեց մը ընկելն
 յետոյ (որուն աներկբայ էիք) բարեհաճի
 Պէրսի, Մանսի, Բերիոյ, Բիւիսի, Բիւ.
 Թալի և Պիրիճիկի ու Ուրֆայի ալ այցելու.
 թիւն ընելու, որոնք Մանսիայէն բաղմուղա.
 ակի առեւել կարօտ են այցելութեան:

Ըյսօր մուրացած չիւրքերովնք. այլ մին.
 չե ցարդ անաւղին ազգայնիք շնորհիւ արժա.
 նապատիւ Կարապետ վարդապետի վերջիշ.
 եալ քաղաքաց ազգայնիքնէրէ քիչ մը տարբեր
 վիճակով կը գրաւին. մանաւանդ գովութեան
 արժանի են այս փափուկ պարագային մէջ
 իւր խոհեմութիւնը և բանիբուն քաղաքա.
 դիտական հանձարը: Ըյսուամենայնիւ ալ
 այսուհետեւ չեմ կրնար երաշխաւորել անոնց
 տարաւայնի, վասն զի ձեր կողմերէն առաջ
 նորդական նոր տնօրէնութեանց լուրեր հա.
 տան սկսնջնուս. Թաղաւոր որ ժամանակի
 յայտնէ և երանի թէ մենք անօթմաշար ըլ.
 լանք:

Այն նամակս, որուն բախանդակութիւնը
 Մանսի վարչութեան Տնօրէնութիւնը յու.
 բախութիւն ազգայնոց հրատարակել և ընդ.
 հանուր գաւառներուն ալ պատկիտ այցելու.
 թեան մը կարօտ ըլլալին յիշեցնել մին է.
 չեմ յուսար որ զանց կ'ընէք ձեր պատա.
 կան հանգեսին մէջ հրատարակելու:

Յ. Ս. Զ.

Ինչ որ մեծարդայ նամակաւ իբր կը փափա.
 քի, մենք ալ նային կը փափաքինք, մենք ալ

կը ցանկանք, որ ոչ թէ միանգամ ամենը, այլ գէթ երկու տարին անգամ մը բանխրուն խոհեմ և ազգասէր վարդապետներ զընթացին ազգին կողմէն ամեն դի և այցելութիւն բռնեն ազգին ընդհանրութեանը: Եւ իսկեւ ի վանքերէն նուիրակ անունով վարդապետներ կ'ենեն ու ամեն հայաբնակ երկիրներ կը պըտրտին եզեր: Եւ ասոնց ճամբորդութեան բուն նպատակը իրենց վանքին համար նուէր հաւաքել չէ, ինչպէս որ կարծւում է ընդհանրապէս, այլ անոր հակառակ, ինչպէս որ ճանապարհորդ վարդապետներուն ընդհանրական անունն ալ կը ցուցնէ, նուիրակ իրենց վանքէն իբրև նուէր մը առ ազգը՝ ճամբայ կ'ենեն եզեր ամեն հայատաան շրջելու և իրենց ազգին վիճակը հասկընալու համար: Ինչպիսիք հայուն հետ խնդարու, լոյսովին հետ լալու և զանի միջնորդելու, կարօտեալներուն օգնելու այն նուէրներով, որ աղքատասէր և ողորմած մարդիկ տարած իրենց վանքին յանձնած են այս նպատակով. խռովութիւնները բաւնալու, ամէն տեղ խռովութիւն և հաշտութիւն սերմանելու և այլ ասոնց նման ծառայութիւններ ազգին մատուցանելու համար պիտի շրջին նուիրակները:

Եւս նուիրակներուն տեղ, որոնց շրջագայութիւնը այժմ դադրած ըլլող մօտ օգուտ է ազգին, քանի որ անոնք բուն իրենց պաշտօնին հակառակ ուրիշ ապօրինաւոր գործերով դայթաղութիւն կը պատճառէին ազգին, այս անձանց տեղը այսօր պէտք է ազգային վարչութիւնը ինքը այցելուներ զընկէ, ճշմարիտ նուիրակներ, որոնք ազգին ցուցող դարման ըլլալու կամք և կարողութիւն ունենան:

Եւրպէս վարդապետի պէս մարդիկ ընտրելով և ոչ թէ մօտերս Սոլաուփաքիա այցելու զրկւած Բաքել վարդապետին պէս անձ մը, որ թէրթրտող եկեղեցիներէն վերջնաւոր, իր առաջնորդին երեսէն ինչպէս, ուրիշ ինչպէս տեղ մը բնառած տունն ազգային վարչութեան մէկ գէշ չ'ենք բսեր այլ սխալ անօրէնութեամբ հան զրկւած է մօտերս, ինչպէս որ կը լսենք:

Ընկերներն վայրօր այսօր ուրիշ տեղէ ալ աւելի երկար և կարեւոր յօդուած մ'ընդունեցանք, զոր կը փութանք հրատարակել:

ԱՆԴՄԵԱՆ Տ. ԳՐԻԳՈՐԻ

ՅԱԻՏԵՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Մինչդեռ քսոր Ազգը սուգի մէջ ինկած

իր Սահմանադրութիւնը կ'ողբայ ու կը փրկատէ անձկանք, մինչդեռ գաւառական Հայերը անպաշտպան և անտէրունք կը հալածուին և կը մաշին, Օւլթաուն արիւն կուլայ, բոլոր Արիւնիկայ հայերը մեծ վտանգի մէջ կը գտնուին, երբ առ ժամանակեայ վարչութիւնը շուտօրէն կ'աշխատի այս ամենափափուկ պարագային մէջ Ազգին խորունկ վերքերը սրբել և մէկ կողմէ սրբածը միւս կողմէ արիւնիկը կը տեսնէ, ի վաղուց անտի մայրաքաղաքին քանի մը թաղական խորհուրդները փոխանակ վարչութեան խաղաղասէր ջանքի օգնական և մասնակից լինելու, փոփոխութեան իրենց անձնական վրիժառու յաղթանակները կ'երգեն և իրենց բառմուռից կրկն թափը տանձ արձակ թաղեցւոյ գլխին կը թափեն:

Եւրպէս Պէյքօղ, Գում-Գափու, Եւրպէս-Գափու, Թօփ-Գափու, Բերա ևն իրենց ներքին կռիւները հեռոցեան ունեցան. Բալազանգ մը, Ղէնաղ մը, Սարգիս մը, Տալուա մը իւրաքանչիւր թաղի մէջ մէկ փորձանք դարձան, ժողովրդաց անգործութիւնը վրդովեցին, վարչութիւնը անգագար նեղեցին, դայթաղութեան տախթ եղան և վերջապէս ամենքը խաղաղացան, սակայն Բերայի թաղը կարծես թէ դատապարտուած է մինչև ցարդ Վ. . . ին լրբենի կամայ, ետերքէն կրկն խաղաղիկ մնալ և մեր պատիւը անոր բիրտ, անձուռի, խրոխտ և թաղիկ հնարքներուն դահ ընել:

Եւս ազգամիաս հնարից հեղինակները որոնել և զանանք չարաչար նշաւակել Ազգին փրատն աղաւանները երևան հանելու պաշտօնով պանծեցող Մեղ-ի յատուկ պաշտօնէն է. իրաւ, սակայն դարմանք են, որ Մեղ-ն չի բզկար Բերայի անցից և դարձից վրայ: Թէ և Մեղ-ն է որ երբեմն իրեն բան գործ ըրաւ, ինչպէս արդէն յայտնի է, Պէյքօղի Բիւզանդը եկեղեցւոյն ստակները խորել փորձելուն համար, իրաւամբ բզկի բզկի ընել, այն Մեղ-ն է որ Ղէնաղը ուր որ գտնէր կը ծելու և կը ծելու կը ջանար, Սարգանանց տօնախմբութեան պատարտութեամբ հանդէսը դալ մը ջրով թրջելուն համար, այն Մեղ-ն է որ իր նեղ հորիզոնին արագ մը, բիծ մը, անիծ մը խաշորացոյցով նայելէն դատ՝ իր սրբատես ակնոցը մինչև Օմրունից Օւլթա վրայ կը տնկէր և անոր ստուերին ներքեւ վարդապետի մը անհիմն գանակածութիւնը անհրատարակ անցնելուն, նորաբոյս Օւլթա լին թմրութիւնը կը պարսաւէր և աղատու:

խօսութեան դաս կը կարգար: Արդ՝ Օւլիշ
նոյն դասը Սէլ-էն կը կարգայ այսօր և կը
հարցունէ անոր թէ ինչո՞ւ համար տկնոցը չի
սրբեր և Տ. Գրիգոր Բճեմեանի Բերա եկե-
ղեցին մանկուն աւթիւ եղած զինւորական
շարժմանց շարժաւիթը չի փնտռեր և դա-
տարարութեան կնքով չի գրօշմեր: Սիմե-
իւր աչքերուն աւարկան միտակ խառնալ կը
չուած մարդոց տեսման է, միթէ ըստորեալ
մականաւանեալ տեսակին վաբն ու բարբը
միշտ դուրիս և աղբասիրական է, միթէ օ-
րինակի համար Գուժ-գալուի Ճէնաղի մը
ընդածին բանութեան և Բերայի Վա. . .
սակի մը զինւորական դաւաճանութեան մէջ
տարբերութիւն մը, իր ուշադրութեան ար-
ժանի կէտ մը չի գտներ:

Ինչ որ տկնդէտ և մանր նկարագրութեամբ
արթուն Սէլ-էն կ'սպասէինք, խոհեմ Սա-
փին 544-555 թիւերուն մէջ համառօտ բռ-
ղորագրոց ձեռով կարդացինք առանց հասկը-
նալու թէ Բճեմեան Տ. Գրիգորի դատը չը
տեսնուած ինչ պատճառաւ Բերա Սուրբ
Արարչութիւն եկեղեցին կը մանէ, և այս
գարմանակ մուտքը ինչ պատճառաւ զինուոց
հիանալի ստորութեամբ կը կատարուի:
Արդեօք Պօլսեցիք նոր կրօնա-ընդհանրական դրու-
թիւն մը կը հաստատեն, արդեօք մեր եկե-
ղեցականները այսուհետեւ վառօթով պիտի
խօսին մեղի հետ, երբ իրենց թոյլ բարոյա-
կանութիւնը մեր խղճին հետ հաշտ և հա-
ձայն չի գտներ. . . : Արդեօք եկեղեցական
կառավարութիւնը միապետական է ըսողնե-
րը իւրաքանչիւր կրօնաւորի ծոցը խաչին տեղ
մէջ մէկ revolver պիտի սրահել տան, որպէս
զի եթէ ժողովրդէ անընդունելի դատուին,
խկոյն հրացաններուն ծայրը ցուցնեն: Ար-
դեօք եկեղեցիները մեհեաններ և ատրու-
շաններ, ու եկեղեցականքը մագէր պիտի
դարձնեն ի կ. Պօլիս, որ զինակիր և զինա-
պահ քուրմերը Սահակայ և Սեփոպայ դա-
ւանած երկնաշնորհ հաւատքը անարտա պա-
հել ուղղութիւնը մատաղ ընեն և կամ հրոց ծա-
րակ: Բայց այս ինչ դժոխային վարդապե-
տութիւն է, այս ինչ տեսակ Բրիտանի
պաշտօնեայնէր են ասոնք որ անոր խորանը ի
հարկին արեան դաշտ մը դարձունելու կը
պատրաստուին, այս ինչ եղեռնապարծ Բճե-
մեաններ կրնան ըլլալ որ պատրաստ են Հայ
արեան վտակներ թափել տալ և Հայոց գի-
տկները կոխկրտելով իրենց պղծած Կառուա-
ծային խորանը ելնելու և ապականակիր բեր-
նով օտար պատրաստ մտաւոյանելու դա-
ւանքը:

Յիրաւի այս հանելուկը լուծել չեմք կա-
րող, չեմք կարող հասկնալ թէ այսպիսի ա-
նօրին դարձութեանց ինչպէս կը համե-
րեն մեր Պօլսաբնակ եղբայրները. չեմք կրնար
Բերայի ժողովուրդեան համբաւեալ աղաաւ-
կան և աղբասիրական սկզբունքը Բճեմեան
Տ. Գրիգորի մը թիկնապահ զօրաց հետ հա-
մաձայնել, չեմք հասկնար որ ինչո՞ւ համար
մեր եկեղեցական արթուն և հոգեգգօն դա-
տը չի բողբեր այսպիսի անշնորհ վարմանց
դէմ: Ինչպէս Բերայի ժողովուրդը չուղեր
հասկնալ որ ինչ սկզբունքով մը որ Բճեմեան
տէրաւ մը զինւորներով Բերա եկեղեցին
մրանելու կը ներուի, նոյն հետեւութեամբ
նաեւ Սարգիս Սրբազան մը պատրիարքական
աթոռ ելնելու կրնայ ներուիլ:

Որովհետեւ Բերայի նախորդ թաղական
խորհուրդը թերահատար, հետեւապէս գոր-
ծողութիւնները ապօրինաւոր և ընթացքը
անուղիղ դատուելով՝ փախուցաւ և վար-
չութեան հրամանաւ առ ժամանակեայ խոր-
հուրդ մը կազմուեցաւ, պէտք է որ առջինը
Վիրաւորուի (1), ոիս պահէ և իր վեժժը առ-
նելու համար իր կարծիքը և խղճը փոխէ և
ինչ որ ասեն մը կը դատապարտէր հիմա
ընդունի, գովաբանէ և ուրիշներն ալ ընդու-
նելու գրգռէ և ստորագրութիւն մուրայ:

Սեր խմացածին նայելով Բերայի ժողովուր-
դեան մէջ օր ըստ օրէ և գաղանապէս գրծ-
տութիւնը կը զայրանայ: Կառաւարչութեանց
մէկը հին թաղական խորհուրդը, միւս նորը
բռներ է. այս, թէ և նորեկ և անեկ և դա-
ւակցութեան ներքին շարժիչ թելերուն ան-
տեղեակ, բայց բարեսէր և խաղաղասէր զի-
տաւորութեամբ վառ է, այն լուեւայն իր
խորհուրդը և առջի աղբեցութիւնը որ և է
հնարքով շարունակելու վարպետ և ասեն ա-
տեն նոր թաղականին առջեւ փուշեր և կրե-
ճիւղներ յարուցանելու հետամուտ: Աորք Տ.
Գրիգորին երրորդ գալստեան վրայ ոչ գժգոհ
և ոչ դահ, հինը թէ և իշխանութեանը ա-

(1) . Արդեօք մէկ կողմէ մերաւորուելու իրաւունք տանի
վասն զի թաղականք յիշեալ խորհրդին, մանաւանդ Սահակա-
պիս Ետեւաղի տին, Գարեանեան Զօհանէս աղային տն-
նաւայ ծառայութիւնները կը ճանչնան, ան թ. դասեր Ա-
տենապետին որ ոչ միայն յերկրէն ալ և գիշերէն թաղին
գործոց կը պարագէր, և երբեք եթէ իր անդամակիցները
չի գտներ, ուրիշ մահիթ մտնանց հետ թաղին քարոյականու-
թեան և մարքութեան վրայ խորհելու համար խորհուրդ կը
կազմէր, օրձորանք գինեւանը, հոս, հոն, ուր որ ըլլար:
Իր աղբասիրական եռանդիւ ամեն տեղ հաճելի էր, (բաւա-
կան է որ թաղին բանջ. բայէր) մինչև փառաշատիւ տան մը
ուր որ գժրագործար տեսնապետութիւնը վերջին գիշերը իր
խեղճի ծիր ա. ցոն ըրին և թաղին բանջ. ծառայոց:

տեն Տ. Գրիգորին ամբաստանողն էր, սա կայն յետոյ ջատագովութեան գրոյն ստորա գրող և պաշտպան իսկ յիշեալ քահանային թիկունք զորականաց օգնականութենէ բոլորովն ապէտ և գառնուկի չափ անպարտ:

Աներկբայ ենք որ Աղբային վարչութիւնը իր բոլոր սրամտութիւնը և խոհականութիւնը ՚ի դո՛րծ կը դնէ այս ղեկարական շարժումը հրամայող դաւաճան շնջաւոր կենդանին գտնել տարու և անոր նշանաւոր պատիժ մը անօրինելու. վասն զի եթէ նա անպատու հաս մնայ՝ այսուհետեւ ղեկու զօրութեամբ իր կրից ծնունդը առաջ տանողներ պիտի չառնան և վարչութեան պաշտօնը գրաւելով Աստիկանութենէ խափանօք ղեկւորներ պահանջողներ, նորէ նոր Վատակներ պիտի ծընին, վասն զի այս ընթացքը լիկ Վատակութիւն, Աղբին անունը ՚. դրան առջեւ սեւ ցունելու նենգաւոր և եղեռնական յօժարա մրտութիւն մըն է, որուն ոչ կրօնական և ոչ աղբային օրէնքը կրնան հանդուրժել: (1)

Ս. Հրանգ.

Այս յօդուածին դուրսէն եկած պատառ խոսնմը բաւական կը համարինք, ուրիշ անգամ պէտք ըլլայ նէ՝ մենք ալ կը բանանք մեր բերանը Պ. Ս. Հրանգին գէմ:

Օտարի 48երորդ թիւը Ս. Հրանգ, ստորագրութեամբ յօդուած մ'առաջի կը դնէ, Աճեման Տ. Գրիգորի յա-իւրեանի խնդրէ վերնադրու: Պ. Ս. Հրանգ Աղբային Վարչութեան սրամտութիւնն ու խոհականութիւնը Պօրեցի թաղական խորհրդայ մը՝ և մասնաւորապէս անոր մեծարայ Ատենայեան վրայ, գարձնել ուղեւոր փոխանակ Օմրաւիսայէն պիտի տեսակ յօդուածոյ մը միջոցաւ անուղղակի և ձախող հրաւեր մը կարգադրու. թէ և կրնար այս մանուածոյս միջոցին տեղ պարզապէս ապօրինաւորութեամբ և իրաւանց բռնաբարութեան հեղինակ կարծած անձինքը ուղղակի Աղբային վարչութեան ցուցնել և ժամ յառաջ իւր փափաքին հասնիլ:

(1). Կրնի թէ Տ. Գրիգոր Աճեմանը միամտաբար հաւատացիւ է որ խնդրել կամ դատել առկիւ ծայրուէ կրնայ բաժանիլ Ստեփան միւս կողմանէ մտնած է անշուշտ որ ինքը ստորագրած է այն վճիռը, որով կրօնաւորաց դատ մը կը հաստատեն թէ՛ կրօնական դատ կամ խնդիր մը չառնէր որոշման չի լուծուիր: Թէ և պատկեր որ Տ. Գրիգորը մերտաւոր և կենդանի հալածութիւն մ'է, սակայն չենք կարծեր որ սառնի և գառնի միջ տեղ եղած վիճի տնտեսաւ չափ անգոր է:

բայց այս իւր գիտնալու բանն է, կարելի է մասնաւոր սրամտաներով իւր խոհականութիւնն այսպէս ընել պահանջած ըլլայ:

Անգ վերաբերելի կէտը սա է թէ Պ. Ս. Հրանգ նոյն յօդուածին վերնագիր դրած խնդիրը պատրուակ մ'ընելով Քերայի ընդհանուր թաղեցւոյ յարգն ու համարումը վատաբար և անանց ազատ քուէարկութեամբ ընտրուած թաղին աղբային բարենախօսն խորհրդոյն, օրինաւոր ընթացքը իրեն պէտք չընէր պէս բացառելով իբրեւ ապօրինաւոր կամբաստանէ, և անոր մեծարայ տուէնապէս Յովհաննէս աղա Վ. Տառաւեանի գէմ ամօթալից չարաքանութիւններ և թընդամանք նիւթել կը ծգնի, որով նոյն կարեւոր յօդուածը (ինչպէս Օտարի Պ. խմբագիրը կ'անուանէ) կարեւոր կը խոցէ բոլոր թաղեցւոյս սրտերը. մինչդեռ նոյն անձնուրաց անձինք, սա որս միշտ շնորհապարտ կը ճանչնամք զմեզ, աղբայնաբար կրած դժուարութեանց ՚ի արխաւոր յանկրաւի կը զղարտաւորին հակառակ թաղեցւոյս երախտապարտ զգացմանց:

Ուստի հարկ կըլլայ հոս, առ թաղական խորհուրդն ու անոր ատենապետն ունեցած յարգական զգացումն յայտնելէ յառաջ Տ. Գրիգոր Աճեմանի անցքը պատմել որ խնդիրը պարզաւելով ամեն մարդ կարենայ գիւրաւ դատել և Պ. Ս. Հրանգի խօսքերուն արժէքն ալ լուծանցունին:

Տ. Գ. Աճեմանը որ և է կերպիւ Քերայի աղբայնոց համակրութիւնը կորուսած և նույն առջեւ իւր յարգը պակսեցուցած էր. որ մ'ալ թաղեցիք միաբերան բազմ բարձին աւոր գէմ և թաղական խորհրդայ գիմելով եւ ընթ հարիւրէն աւելի ստորագրութեամբ, Քերայէն հրաժարիլ անհրաժեշտ կերպով խնդրեցին: Թաղական խորհուրդն այս խնդիրը Աղբային վարչութեան հաղորդեց. Աղբային վարչութիւնն մի և նոյն ատեն ՚. դրան կողմէն կարգուած սոսժամանակեայ Յանձնաժողովը թէ և աւելի ևս թաղեցին ու նոյն քահանայն հաշտեցնել ուղեցին, բայց երբ ժողովուրդը չզիջաւ, արգիլեցին Տ. Գ. Քերայի եկեղեցիները մտնելէ: Տ. Գրիգորն ուղղակի անկաւար իւր մասը չառ փորձ փորձեց այս արդէնքը վերցնելու, բայց չը յաջողեցաւ. վասն զի թաղ. խորհուրդը միշտ թաղեցւոյ մեծապէս մասին կամքը յարգեց և իրաւունքը պաշտպանեց: Եւ երբ անգամ մը Ս. Տեղապահը թաղեցւոյ մեծապէս մասին կամքին հակառակ Տ. Գրիգորի ձեռքը

նամակ մը տալով Բերայի եկեղեցին զրկեց, թաղ. խորհուրդը տեսնելով որ մինչդեռ Աղբային վարչութիւնը թաղեցւոյ իրաւանց պաշտպանութեանը մասին իրեն աջակից գտնուելու տեղ, այսպիսի անխոհեմ գէտքեր տեղի կանենան, որով ինքն ալ իւր պարտաւորութիւնն անթերի կատարելու անձեռնհաս կըլլայ յսկամայս, պատասխանաբարութեան ազատ մնալու համար թաղ. ընդհանուր ժողով գումարեց և իւր հրաժարու հանդէպ տուաւ ։ Թաղեցիք ոչ Տ. Գրիգորը ընդունեցին և ոչ ալ թաղ. խորհուրդը հրաժարականը, և խնդրեցին որ գէթ առժամանակ կեայ կերպով իւր պաշտօնը շարունակէ ։ Ասանցմէ ետքը Տ. Գրիգորի կուսակիցներուն անընդհատ թախանձանքէն վարչութիւնն ըստիարակեցաւ երկու կողմէն ընտրուած անձանցմէ յանձնաժողով մը կազմելով իւր կողմանէ ալ մէկ քանի ժողովականներ դնել որ Տ. Գրիգորի խնդիրը քննեն ։ Այն ամենուն վերջնական որոշիւնքը սա եղաւ որ, վարչութիւնը որոշեց թէ՛ մինչև Տ. Գրիգորը զբաւոր զընտրմը չտայ և թաղեցւոյ սիրար չըլլա՞ն Բերայի եկեղեցիները չմանէ ։ Այն ետքն էր որ թաղ. խորհուրդը թէև մասնաւոր չարամայ կողմանէ երբեմն երբեմն իրեն գէժ եղած թշնամանայ համբերութեամբ տարած, բայց ալ չսկսանալով հանդուրժել, իւր հրաժարականը կրկին անգամ տուաւ և իւր առժամանակեայ պաշտօնը այլ ևս վարել չը համարուեցաւ ։ Աւստի Աղբային վարչութիւնը թաղին գործերը երեսի վրայ չթողելու համար թաղական առժամանակեայ Յանձնաժողով մը կարգեց, ուրիշ ալ գասեր անձանցմէ ։ Օր մ'ալ Տ. Գրիգորը չուզող մասին մեծագոյնն ալ ուզող մասին հեռ միացած ձայն բարձին և Աղբ. վարչութեան գիտելով չորս հարիւրի չափ ստորագրութեամբ կամբերին յայտնեցին որ Տեր Գրիգորը իւր նախորդ ընթացքին վրայ զընդամեն և թաղեցւոյ սիրար շահելով ներս մնն ընդունած ըլլալուն կրկին անգամ զինքը կուզեն ընդունիլ Բերայի եկեղեցիներուն մէջ ։ Աղբ. վարչութիւնը թաղեցւոյ խնդրոյն գործադրութեան հրամանը զրկելով Տ. Գրիգորն ալ Ս. Խաչի կիւրակէ որը Բերայի Ս. Արքայութեան եկեղեցին մտաւ ։ Միայն թէ քանի որ իրեն գէժ գտաւ վարել ուզողներ կոյն, անոնց իրաւունքը անհար չընելու համար, վարչութիւնը խոհեմաբար որոշեց որ մէկ երկու շաբաթ քահանայապետը ծովիւն չսկսաւորէ, մինչև որ սեղ. անձինքը

վարչութեան ժողովայ ներկայանալով գատերնին վարեն և իրաւունքն ապացուցուի ։

Հետեանի Տ. Գրիգոր Աճեմանի անցքը, ինչպէս որ բոլոր թաղեցիք գիտեն, կը խոստովանին և կը վկայեն, որոյ կարծիք կէտերն ամփոփելով խիստ որոշ կը տեսնուի թէ Բերայի Հայ ժողովրդեան մեծագոյն մասը Տ. Գրիգորը մերժել ուզեց ։ Թաղական խորհուրդն ալ ըստ իւր պարտաւորութեան աւստի գործադրութեանը հոգ տարաւ, Աղբային Վարչութիւնն ալ գործադրեց ։ ասեն անցաւ թաղ. խորհուրդն հրաժարեցաւ, վերջէն դարձեալ Բերայի Հայ ժողովրդեան մեծագոյն մասը Վարչութեան գիտելով Տ. Գրիգորը ուզեց, Վարչութիւնը հրաման տուաւ Տ. Գրիգորն ալ եկաւ ։

Արդ յուսումը թէ Պ. Ս. չը դարմանար և չը մեղադրեր զմեզ, երբ խնդրոյն այս ընթացքին և պարագաներուն մէջ, հրաժարեալ թաղ. խորհուրդը վրայ չտեսնուած ապարիտաւորութիւնն ու իրաւանց բռնաբարութիւնը, և նորին Կոննուպետին վրայ չգտնելով Վատահութիւնն և թաղեցւոյ պատիւն տանալին ընելու բիրտ, անձունի խրոխտ և թացիկ հնարքներն թախանցելու չափ իւր ունեցած արատեսութիւնն ունեցած չըլլա՞նք ։ Սեղ չառ մեծ համարումն ունիմք նոյն անձանց վրայ և իրենց ընթացքէն միշտ գոհ ու չնորհակալ ըլլալէ զատ, յանձնարինս ցաւ պատճառած է մեզ իրենց հրաժարականը ։

Իսկ յիշեալ քահանային Եկեղեցի մտած որը Եկեղեցւոյ բոլորակըր ստիկանութեան զինուորներ գտնուելու մասին Պ. Ս. Հրանտի տուած բացատրութիւնը կ'ստիպէ զմեզ այս խնդիրն ալ սրամել որ է թէ՛ Տ. Գրիգորը չուզող արդի խիստ փոքրամիւ մասին ասոյիս անդին, սրճարաններու, գինեատաններու մէջ պարզամիտները գրգռել և Տ. Գրիգորի եկած որը ծեծելու վախով օգնականութիւն մուրախին ապրածոյնութիւն գտնելով, թաղին ստիկանութեան պաշտօնէին տկանքը կը հասնի, և ստուգելու ուզած ժամանակը այգալիսի խօսքեր շատ լաւած ըլլալը վերջու ելան, աստիկանութիւնն ինքնիրմէ պարչութեան միջոցներ ձեռք կ'առնէ, անկարգութիւնն սպասեացողները զրպեղաւ համար ։ Օգրաւոր ապացոյց է աւստի, թաղիս առ ժամանակեայ Յանձնաժողովին տալ Վարչութիւնն գրած նամակը՝ Տ. Գրիգորին գալու ծանուցադրին Խորհուրդի խանի, որով կը յայտնէր թէ՛ Տ. Գրիգորի եկած որը Եկեղեցւոյն մէջ անկարգութիւն

մը պատահիր յաւաստի էր, և թէ այս մա-
սին պատասխանատուութեան տակ չէր կրը-
նար մնալ:

Եթէ Պ. Ս. Հրանտ այս խնդրէն տե-
ղեկութիւն չունենարով լսածին հաւատացե-
րէ, կողալէմք զինքը որ՝ չգիտցած բանը սուտ
և սխալ դրի տունելով հրատարակելու և վեր-
ջէն զղբալու դժբաղդութենէն խնայէ ինք-
զինքը: Իսկ եթէ իւր կիրքն յագեցնելու հա-
մար բոլոր Բերայւոց գիտցած խնդրոյն տար-
բեր կերպարանք տալ կուզէ, կրտմք թէ ա-
մօթոյ և պատկառանաց երբէք յարգ ընծա-
յող մէկն ըլլալու չէ, և ՚ի հարկէ ճշմար-
տութիւնն հրատարակաւ յայտնուած ասեանն
ալ չպիտի ուզէ ամչնալ:

Պ. Ս. Հրանտ խիղճ ալ ունեցած ըլլա-
լու չէ, քանի որ հրաժարեալ թաղ. Խորհրդ-
դոյ Ըտենապետ Զովհաննէս աղա Պ. Տա-
ժուտեանին վրայ անպատիւ աներ յաճախե-
լու աղաք քսել կուզէ: Վրտնայ թող Պ. Ս.
Հրանտ որ նոյն մեծապատիւ անձը շատ ա-
ղէկ կը ճանչնամք որ մեր որ համայն թաղե-
ցւոց համարմանն ու պատուոյն իրաւամբ
արժանացած է, սիրելի է նա, ոչ միայն ազ-
գայնոց այլ զինքը ճանչցող բոլոր օտարազ-
գեաց ալ: Իւր Ըտենապետութեան միջոցին
շատ անգամ անպատիւ աներ երթալու գի-
տեմք մեր, բայց պատճառներն ալ շատ ա-
ղէկ գիտեմք. թշուառ ընտանեաց պատիւը
չը զոհուելու և խեղճ աղքիանց անբիծ ճա-
կատը անպարկեշտութեան գարշելի կնիքը
չը դրոշմուելու համար, շատ անգամ իւր
պատուոյն չվայլած տեղեր անձամբ Երթալու
խանարհին ու ինքզինքը վտանգի մէջ դնելն
ալ գիտեմք, և այս անսակ գործոց արձանա-
գրութիւնը թաղ. Խորհրդոյ տուժարին մէջ
աչքովնիս տեսած եմք, բայց ՚ի այն դէպքե-
րէն որ ցաւալի սխալմանց արդիւնք ըլլալով
տարաձայնուելին բարոյական մահ կապա-
նան ոմանց: Ուստի թող լաւ ըմբռնէ Պ. Ս.
Հրանտ որ իւր սուտերը ոչ զմեզ կրնան հա-
մաղել և ոչ ալ նոյն անձնաւորաց ազգասիրին
պատիւն արտուել:

Սեր պարտքը անցից ճշմարիտ նկարագը-
րութիւնը և թաղեցւոց զգացումն յայտնել
էր, զոր ընելէս ետեւ Պ. Ս. Հրանտի կը
մնայ առաջի աշխարհի ամօթէն չկարծիւր-
ձար մը գտնել, և կարծեմք թէ բուն իսկ
այս պատճառաւ է որ Պ. Ս. Հրանտ չէ
ծանօթ անձ մը հանդիսանալ:

Բերա Կ. Պօլսոյ ԱՍՏ. ԵԷԷԷԷԷԷ:

Նարեկայ վանոց աշակերտութեան լաղը:

Եյս անգամ իրենց դրածը գնելով հոս
գալ թերթով մեր զուգեղիքը կ'աւելցնենք:

Չեր պատուական լրագիրը Ղազին վտայ
և ուրախութեան անկեղծ թարգմանն եղած
է, և որովհետեւ մենք ալ Հայոց ազգին գա-
ւակներն ենք, ուստի վստահ ենք որ պիտի
հաճիր աս քանի մը տող խօսքերը գնել ձեր
լրագրին մէջը:

Եսկէց քանի մը տարի առաջ մեր Նարեկայ
վանոց վանահայր Զանաց դպրոց մը բանալ
սուրբ ուխտին մէջը, և ժողովեց բաւական
մանկուհիք հոն կարգաւ սորվեցնելու և կրթե-
լու պատճառաւ. մենք ալ անպատմելի ուրա-
խութեամբ լցուեցանք որ մեր երկրին Մո-
ուսմ այնպէս շնորհք մի կամեցաւ: Եսկէց
առաջ երբոր մեր երկրի մարդոց որ Պօլիս
կուգան, մասնաւոր գիր մը գրելու պէտք
լինէր, գեղէ գեղ կ'ըջէինք հազիւ թէ մէկը
կրնայինք գտնել. բայց աս քիչ ժամանակին
մէջ հասարակ կարգաւ և քիչ մ'ալ գրել սոր-
վեցանք, և դեռ ուսման քաղցը ճաշալը նոր
սկսաւ մօտիկնալ մեր մասցը կամ կաթնիկեր
մանուկի մը պէս դեռ ստեանց պակուհիները
մեր բերանին հասած չը հասած՝ ձախարդ փա-
թորիկ մը փրթաւ մեր բարերար վանահայրին
գլխուն վրայ, մենք ալ զարհուրելով և սու-
կալով սարսափեցանք, վերջը հասկցանք որ
ագ փոթորիկը ուրիշ բանի համար չէր, այլ
մեզ ան ուսման քաղցը ճաշակէն զրկել էր:
՚ի ձեռքերը՝ որոնց պարտքն էր մեզ կերա-
կրել, հիմոյ նոյն ձեռքերը փռեցին ան պատ-
ուական անօթները, գործածեցին ան միջոց-
ները՝ որով մեր թշուառ և հարստահարուած
գեղերու անխնամ մանկուհիք պիտի մարդ լի-
նէին և մարդու կարգ դրուէին: Եյսպէս
խաւարամած ամպերը պատեցին մեր մատաղ
որովից վրայ ծագելու ճառագայթներուն ճառ-
բան որ տալի խաւարէն ևս առաւել մթն-
ցուցին:

Սեր բարերարին յոյսը սրտին մէջ խեղ-
գեցին, ձեռքերը և սաքերը թուլուցին,
այնպէս որ իրեն սրբապղծութիւն սեպուե-
ցաւ իր ոյս գործը. ան ալ ձեռն ՚ի ծնօտի
եղեկաւ կողքայ իր բազդը և կողքայ մեր խեղճ
վիճակը, ու մենք ալ ցրուելով ամեն մէկեր-
նիս իր գեղը գարձանք: Գրեթէ անօթի գա-
ցինք, աւելի անօթի ետ գարձանք մեր սուրբ
ուխտէն, քանի որ կենդանի յաւտով գացինք
հոն որտի և ոգւոյ գաւաթարոկութիւն ըն-

դռներու համար: Աւր որ հայրենասէր մը
կայ, թող ան ալ սոցայ մեր թշուառ բաղը
և ցաւակից լինի մեզի. խնայեցէք մեր աղ-
քատիկ և խեղճ երկրին ու անոր մատղաշ
մանկանց, և մի թողուք մեզ կիսամեռ ու
անցիկք, գթացէք մեր վայ: Կամ Պօլիս մեզ
ժողովեցէք տարէք, կամ հաս խրկեցէք ձեր
օգնութիւնը որ մենք ազէա արտով չք մեծ-
նանք:

Ի. ծառայք ձեր աղքատիրութեան, աշտ-
կերար Երեւանի գաղտնի Վրիդոր Բոսմ-
եան ի դաւառէն Սոխայ, և Պազատար Պօ-
ղոսեան ի գիւղէն Երեւան. խորհրդամբ
համայն եղբարք:

1862 սեպ. 30 ի նոյն սուրբ մենատանն
Երեւան:

Քաղցր է ինձ աղքատամիտ համբակից,
դունց չառնելով յիշել յաւերժական յիշա-
տակութեան արժանի անցք մը, որ կարող է
անկերն ցոյց տալ, ներկայ դարուս թիֆլի-
զաբնակ Հայ ժողովրդի բնաւորութիւնը:

Քանի մը տարիներ յառաջ սկսեալ, մինչև
մեր օրերը, թիֆլիզաբնակ Հայ ժողովուրդը
կուրորէն խաւարի մէջ էր գեղերէք, որպէս
թէ բան մը կ'որոնէր, որոյ միայն նշանե-
րը նշմարելով վերին վարչութեան ձեռնառ-
ութեամբը, շնորհով աչքերը նորա ճաճանջ
ներկայ: Բնական կարգէ խաւարից լոյս դուրս
եկողն աչքերը շնորհովն մի փոքր միջոց:
Բայտաւ լոյսը չէ այն, որ միայն մարմինը
կը լուսաւորէ, սա ան լոյսն է, որ լուսնիա-
լին ոչ թէ միայն տեսանելի և զգալի աւար-
կաներ է տալիս զննելու և քննելու, այլ և
աներեւոյթ, խմանալի և մաաշխարհ: Վերջա-
պէս այս լոյսը լուսաւորումէ նաեւ ներքին
մարդը, որ ամենակարեւորն է: Բայտաւ լոյսը
կան լուսոյ նշանները ներկայ դարումն տարա-
ժուելոյն, և մի խեղճ և բաղդից հաղածուած
ժողովրդի մէջ — թիֆլիզաբնակ Հայերի որոնք
թեպէտ սկիզբը հաղածուէին, սակայն փոքր
տեղիք տալով իրենց հաւանց մէջ արծարծուե-
լու նորա սուրբ նշանները, շուտով կը վայե-
լին անոր համեղաձայնի պատգմները: — Եւ
աւարային անբաժանելի համեղայրը արդէն
դարձ կ'երևին, կը նշմարուին իրենց ձեռքե-
րուն և ոտքերուն կապերը, որոնցմով դժ-
ուարաւ կը քայլէին: Օտարացան այս ամենը
տեսնելով, ձեռք դարկին լապտերներ փռե-
լու, տեսան ամենը միմի մէջ խառնամբիւր,
վերջապէս տեսան իրենց կապանքները, որոնց

մով կաշիանգուած յեանեալ էին ի մարդկու-
թենէ զուրկ հեռաւորէս ուրիշ աղքատ հեռ-
ձեռն ի ձեռն տակից յառաջխնդրէն այն
ճանապարհով որ դմարդկութիւնը կը սանի
գէտ ի յաւերժական երջանիութիւնը, որ մին-
չեւ ցարդ կորստական թուեր էր իրենց:

Սրանք էին այս կապերը, որն էր դարաւո-
րը, և թէ ինչպէս քակուեցան: Պատմէ հա-
մարձակ տկարամիտ համբակ, ճշմարտութիւ-
նը քեզի օգնական աւանդ:

1861 թուականը նոր դարուն մը բաց ա-
րու թիֆլիզաբնակ Հայերու համար. եր-
կիրը դարաւոր անձրեւ մը թափեց անոնց
պարթեալ արտի անգարտաններու վրայ՝ գե-
ղեցիկ պատգմներ յառաջ բերելով: Մինչեւ
այս ժամանակը, մինչև այս առատ տարին,
խեղճ Հայ ամբողջ բնութիւնը զուրկ ըլլալով
հոգեկան կրթութենից, անոնց մտայ ան-
տիրը խաղանայած էր. իսկ այժմ 1861 թը-
ւականին արդիւնաւոր անձրեւները թափուե-
լով, հապա և այն արեւը, որ լուսաւորում
ու զարգացնումէ հոգին, փոքր տարածելով
իւր նշանը, ծրացնումէ նոյն մտայ անոյց
դաշտերը: — Հասկանումէ այնուհետեւ խեղճ
ամբողջ, թէ ց.ք էին այն սատանայի բարե-
կամ, թշնամի անձիքը որոնք չորացնումէին
իրանց մտայ գոշտերը, որոնք քոչ էին ձգուած
խեղճ ժողովրդի աչքերին լուսոյ նշանը չա-
տեսնելու: Այժմ այն վարագոյրը պատառ-
վումէ, լուսոյ շողիւր ընկնումէ և նորա հա-
ւատարմները սիրով ընդունելով, թողնու-
մէն խաւարին իրեն զործակիցներով:

Ժողովուրդը այսուհետեւ երկու դասա-
կարգի մարդէ ներկայացնում —, խաւարին
հեռաւորներ և լուսոյ նոր արդիւններ: — Ար-
եւ կողմից ևս պատերազմի պատրաստու-
թիւն են տեսնում:

Բառքին նուագումն արդէն, կարող էմ
համարձակ ասել և ամենայն քաջասորհի
մարդ ևս կը վկայէ որ հիմնադիր են շինում
իննը մատաղաշատ պատանի աւանդներ, ոչ
մըք իրենց անձը զոհ նուիրելով անաշտա-
բաղդին, բայց են անում արիւնյանի դու-
շակներ ճշմարտութեան, և թեպէտ անխա-
հեմութեամբ, սակայն արդիւնաւոր հետե-
ւանքով, սկիզբն առնելով կորստեւ են շի-
նում այս ճակատամարտ: — Կիսումն հա-
տարակոյց Հօր մօտ օգնութիւն խնդրելու
ճշմարտութեան թշնամու գէմ, բայց անյա-
ջողութեամբ անխահեմ գործը գնալով կիսա-
գնաց մեծ ամենայնքներով հեռ են բերվում
և անխիճ դատաւ որոնքու ձեռք բռնելով:

անողորմ դատաստան են կրում: Այս մի ծա-
նոթարհ բայ արաւ. ասորարեզին մէջ պտու-
հեաւ ալ չ'են երեւում մատաղահաս մանուկ-
ներ, երկու կողմից ևս չափահաս մարդիկ,
ծերունիք և երիտասարդք: (Այն պէս տեղ
լուսնն է առնում հասարակաց առածը, թէ
փոքր կայծից մեծամեծ հրդեհներ են առաջ
գալիս):

Արքանի օրեր անցնելուց յետոյ, հառ-
նումէ արդէն Հասարակաց Հօր տկանը այս
ամենայն աղմուկների ձայները, մատաղ տը-
ղայոց չարչարանաց ձայնը և ժողովրդեան
երկրեղիւնը: Ահա գթաւատ Հայրը ընե-
լուն պէս, թէպէտ մի կողմից արցունքներ է
թափում աչերից, բայց միւս կողմից հրճիւ-
մէ նորա սիրտը, ըստօրում բարի հեաւանք-
ներ պիտի ունենային: Շուտով օգնութիւն
է ուղարկում մի անաչառ հոգեւոր զօրավար
գիտելու և վերջապէս, կարեկցելով ճշմար-
տութեան նոր զինուորներին օգնելու: Ար-
դէն բացուեցաւ առաւօտը, փոխեաւ դի-
շերը, երբ թիկունքից օգնութիւն հասաւ,
երեւեցաւ ամենամեծ կապանքը, ամենամեծ
թշնամին, իրեն սրդիքով և թռչներով: Այս
մեծ կապը, որն որ մաշումէր ժողովուրդը,
այս մեծ շղթան որն որ ընկած էր ժողովրդի
սպերին, դժուարալուծանելի էր — մեծ
շղթ էր հարկաւոր, աստանայի մոտած լա-
րած մեքենայքը խորտակել: Բայց Իսրայէլի
Հոռուածը, որ գիտէ երբեմն խիղճ իրեն
կարեկցի լինել, գործքին ուրիշ ընթացք ար-
ւեց: — Այս մեծ կապանքը ամփոխի թողով
գեւ անլուծանելի փոքրից են ձեռք զար-
կում:

Այս գողը փախելով ճշմարտութեան
պաշտպաններից, մի վեհանձնական լայն ծա-
գում հոգա սրտերի մէջ, սուրբ դրոշակները
աներկնայթաքոր առած ձեռքերը, սրումեն
իրան օրերը, սրպէս զի կամ ճարակ լինին խա-
ւորի գառն ժանեաց, կամ պաշտպան ճշմար-
տութեան լուսոյն: Ի հարկէ երկու կողմից
ևս փառք է լուսոյ պաշտպանների համար,
թէ յազմեն Բրաբիծնի պաակն է սպասում,
թէ լինին կերակուր նորա մարդախօջող մե-
քենայից, Լիլ փառք, որ ճշմարտութեան
համար է:

Պատերազմի դաշտը նշանակած էր Ահր-
սիսեան ուսումնարանը և այս տեղից այն
գրեալները պիտի աղատեն այն կապանքը պի-

տի քաղաքին, տանում է ամրացած մաշումէ
կալանաւորներին . . . և ովք են այս կա-
լանաւորը, ովք են մաշվում, — մատաղ որ-
դիքները աղբի:

Հասաւ ահա նշանակած Փարիզի օրը,
ամենայն Հայ մարդ մի ուրիշ ոգի առած,
պատրաստուելով զոհ լինել, գիմումէ նշա-
կած դահլիճը:

Խառն ամբոխը լցվումէ, շուտոյ ու խա-
ւորի պաշտպանները խառն կանգնած են, սա-
կայն ճանաչվումէ իրիւան էլ, մինի շրթանց
վրայ վազումէ ժպիտը միւսի գէմքը խոժու-
ռած են:

Այնչ այսպէս կանգնած է ժողովուրդը և
տիրումէ խորին լուսթիւն, ահա ներս է
մանում սիգաբար անաչառ դատաւորը տեղ-
ւոյ նախկին առաջնորդի հետ և ողջոյն տա-
լով շղթումէ աչքերը այս կողմ այն կողմ, ձը-
գելով շատերի վրայ ահ և շատերի վրայ ևս
ցնծութիւն: Բանի որ ամենից աչքը դէպի
նորին արբանութիւնն էին ձգած, ահա բայ
արաւ բերանը և մի համառօտ ասեմախօ-
սութեամբ հասկայրեց իւր գաղտնեան պատ-
ճառը — որ փայտայեալ Աերսիսեան ուսում
նարանի համար է: Դարն ընդ հոս:

ԾԱՆՈՒՑՄԱՆՔ

Գաղղիի խանի 4 թիւ դատարանը, Սե-
նոր խանի վերի գառնը մէջ թիւ 7 սենեակը փո-
խադրուած է: Այս դատարանիս մէջ չափա-
ւոր ամառական ճեմակեալ դասերը կը արուին:

Պ. Թովմաս Թերզեան, Հայկաբանու-
թիւն, Գաղղիերէն, Իտալերէն.

Պ. Սիմէն Սեբադեան, Թուրքանու-
թեան, և Տաւարակալութեան.

Պ. Օդսէն Դահանեան, Տաճիկերէն.

Պ. Յ. Գարբիէլեան Բնդիարէն.

Լոնցմէ զատ նաև Բնդահաւուր Աղբայ
պատմութիւն, Նիարի, Յուսարէնի դասա-
տուութիւն ալ կ'ըլլայ:

Յիշեալ դատարանիս մէջ յատկապէս Գաղ-
ղիացի դասատու մ'ալ կայ որ աշակերտները
Գաղղիարէն խօսակցութեան պիտի վարժե-
ցնեն:

ԽՄԱՐԱՆԻ ՏՆՕՐԵՆ

Յ. Գ. ՍԵԱՆԵԱՆ

Ի ՂԱԼԱԹԱ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՅԱՆՀԱՆՈՒ ՍԻՒՀԵՆՏԻՍԵԱՆ

ՀԱՅՈՑ ԵՎԵՆՏՈՆՑ ՓՈԼՈՑ ԹԻԻ 47